

Skön

För
hörsel

sept. 1953.

De tre mammor för vandring tretton afton:

3971

Upt. Matts & Åberg

Åberg

Ber.

B. Kärnman

1860.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Tretton afton kläddes man ut sig och så
gick man ut gäst och i gäst föreställande
om man skulle jodakomman. Fruentimen
skulle kläda sig i vita kläder. Men vände
därför "skinnklockan", skinn hjulan om
och så det vita "läses fodret" hem ut för.
Omkring allarna lär man så skynke
och till detta användes afton och bankatör-
ke. Härsk skulle vika med till allarna
varför man gjorde detta är en "läsa lock"
(en viska är lin.) Karlarna var även ut-
klädda i vända skinn fulor eller andra
gamla kläder man kunde få fast på och
sätta ut halskäng på sig och så är lin, vilket
rökte långt som var för birstel och i

Landen hade man en stor.
När man kom in i stugan lämnade man
för de inkommande gämnar att ta dem
i hand - besätter sig alla sig om-
kring i stugan, liksom såsom efter
judakomngen. De besökande hade
med sig gämnar vilka bestod av nättar,
äpplen, ätten, men även bröd/kakor,
som man skulle skänka, vilket även
bestod av man framman gämnar till
den nyfödde judakomngen. ---
Mer det någon som kunde sjunga
i sållskapet sjöng man en sång och
även en psalm. Innan de besökande
fick gå skulle det varkas ljusning.
Ty om man kan man julen fram, lu-

ost. Husbunden tog tunnslafat
eller "putta kummet" och lejös, för jul-
äl, vilket gick laget runt. Men fick
även brännvin samt leäst och ost.

Sedan man turkat och insalat god fort-
sättning för julen, gick sällskapet till
västra gård, där samma ceremonier
fröckom. När man blev klar sål
mattlagen, ty de gamla vederna läse
man styck för.

3971

Hälsa Nykterhet:

Den första kvällen efter nyår, då det var fullmåne, skulle man hälsa "nykterhet". Hela familjen, med husfudern i bilen gick ut på gården, eller på feststuguteppet, även de små barnen fick vara med. Man blottade sina lemmar, hälsade händerna samman, och sig själv mot månen.

Husfudern läste högt - och alla som man skulle läsa efter - "O Gud och Konung, gif oss bröd och bröste" (flösk) dät vi oss lida mis, och bröddis, i Guds faders barm och den Helige Andens namn Amen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Stafsbränslet i gluggen tullen afton:

Tullen afton, sedan alla ätit mid-
dag, gick man ut och stafsbrände lullen-
risken i alla "gluggar" i gården. Detta
var en allmän sed i Ålbo härad. —

Om man var stafsbräns för alla gluggar ha-
de man stängt alla öar styggar och kull-
tyg från husen, så att inte lullen kom
in. På kvällen sedan man ätit bräns
mat och innan man gick till vila, gick
man till sig ut och fyttade i "fri glugg-
gen" med en bränd lullen.

Julgåvor - eller "julaång":

För i tiden ut delade man till familje medlemmarna en "sin julaång" till julgåva. Denna julaång består av konstnärligt utformade julkakor som lades fram för "fjäl bered" julafton. Husmodern som själv står för detta bruk delade också ut dem. Dessa jul kakor bestod av en julkaka, ofta utvridet mot bröcklar. Om man för denna julkaka lades "springande" och flätade julkakor i olika former. Man får dessutom sin "jula-gulebe", en gulebe eller gummur, bestod av rökdeg. Dessa julkakor fingo naturligt vis inte ätas upp för givet utan förvaras under jul helgen och frästa ägare samt släcka jul hälsan med.

Tröstad, Sk.

3971

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När man ber Felicit:

Felicit önskar skulle julen vara slut
för allvar. Då berömdes ~~det~~ man
kläda ut en halmgubbe, vilken man
ber berkt och satte sig därnär hos gran-
nen, eller hos någon som man var vän
med, På denna gubbe vidfästes man
en papparsäck, där man skrivit en
tillfällig vers. Var det någon vän
var den modfällande skrivelsen
tillägnat denne, för att överröda eller
dina gäster. Kom man ut och fick
fäst på gubben, skickades den vida-
re till nästa granne, eller velad om
man kunde fundera ut som som berikt
den dit, fick denne den till lutan med

of.
Exc. 100

en ny skrivelse er besked inmellem,
 Man behandlede oven vidpøst en fæf-
 fers løff med den en udfø given adress
 dit maktoguen vedan skulle læse den.
 Hænde det ad Filitt guleben eller stænd
 migon stumms farsede ung drømmer
 for ad taga denne vel læse den om-
 kring til leuron. Sedon man stæck
 guleben vis dæren behandlede man
 for dæren. De inmellem anførende
 samlede guleben in i fæstungen.
 Alngdrømman günde sig naturligt
 vis tils guleben efter gunstningen
 eller ukæstet de de æter læse den i sig
 till næste læse. Sedon man rook sig
 till virkelig læses, farsede man

från och från gubben flåsades i sig -
men hos någon förlispassande skjuta,
vilken kunde i sig med den ^{längre} långt i sig
innan han märkte till taget och
kastade av den från sig.

Det intäffade även att man kunde
och svära om halven från gubben
och längde honom i ett tåg, från och
skrämmen liksom är förlispassande,
vilken i märket icke kunde upp-
tacka förklädanden utan hade att
en manisker hänga sig, man kunde
även vara fräck nog att l. et hänga
upp till i ett tåg utan för först-
och hos en gammal eller över.

Litterat. Nr.

3971

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julkäro:

Till julkäro skulle man sätta
upps en av de vackraste och bästa me-
karna man kunde finna i lag guld-
ty samars, om man var nöjd med den.
Om, som jag har en till följande upps
hållaren är värdig.

Till julkäro skulle man ta en
läroverk.

10

Livred, M.

3971

Abdelning av julgävor:

Man delade öron ut julgävor
färr, vilket kallades för "julkaff."
Dessa julkaff bestod av mytliga
saker som vantar, strumpor, kläms-
skjorta m.m. De tjänare som under
sommaren varit i tjänst i gården
blevo tillgjorda för julafton.

När de gingo till baken fingo de all-
tids med sig ett stort julbröd och ett
stycke fläsk, eller lamma när de
föru dem där lamma med.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Småland, Sk

3971

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Andra julgäver till minnas man?

12

¶
Då man skulle göra man, eller k.
et driva gäcke med någon över ben-
kedas det att lägga in h²st gödost,
h²st här, eller en "katta pässa", gran-
katta, och k²nda till sin vän, eller
till den fliden ~~man~~ eller fajke, vilken
gjort slut med ett kärleksförklämn-
de, en sådan julgäva försäkte man
att återgåldas för ett eller annat råd
under julen.